

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 16ης Σεπτεμβρίου 2015 *

«Παράβαση κράτους μέλους — Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 — Άρθρο 7 — Άρθρο 21 —
Παροχή ασθενείας — Επίδομα συμπαραστάσεως, επίδομα φροντίδας και επίδομα για την κάλυψη
πρόσθετων δαπανών — Ρήτρα κατοικίας»

Στην υπόθεση C-433/13,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 258 ΣΛΕΕ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 31 Ιουλίου 2013,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους A. Tokár, D. Martin και F. Schatz, με τόπο
επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Σλοβακικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από την B. Riczióná,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, S. Rodin, A. Borg Barthet, E. Levits (εισηγητή)
και M. Berger, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση
χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η σλοβακική.

Απόφαση

- 1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί με την προσφυγή της από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Σλοβακική Δημοκρατία, αρνούμενη τη χορήγηση σε πρόσωπα που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος και όχι στη Σλοβακική Δημοκρατία επιδομάτων συμπαράστασας, φροντίδας και επιδομάτων για την κάλυψη πρόσθετων δαπανών τα οποία προβλέπει ο νόμος 447/2008 περί των επιδομάτων που χορηγούνται σε περιπτώσεις βαριάς αναπηρίας και τροποποίησης ορισμένων νόμων, όπως έχει τροποποιηθεί (στο εξής: νόμος 447/2008), αθέτησε τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει του άρθρου 48 ΣΛΕΕ, καθώς και των άρθρων 7 και 21 του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ L 166, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ L 200, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 988/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 (ΕΕ L 284, σ. 43, στο εξής: κανονισμός 883/2004).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 2 Η αιτιολογική σκέψη 16 του κανονισμού 883/2004 έχει ως εξής:
- «Στο εσωτερικό της Κοινότητας, δεν αιτιολογείται, κατ' αρχήν, να εξαρτώνται τα δικαιώματα κοινωνικής ασφάλειας από τον τόπο κατοικίας του ενδιαφερομένου. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, ιδίως όσον αφορά τις ειδικές παροχές που συνδέονται με το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον του ενδιαφερομένου, ο τόπος κατοικίας θα μπορούσε να λαμβάνεται υπόψη.»
- 3 Η αιτιολογική σκέψη 37 του ίδιου κανονισμού έχει ως εξής:
- «Όπως επανειλημμένως έχει δηλώσει το Δικαστήριο, οι διατάξεις που παρεκκλίνουν από την αρχή του εξαγωγίμου των παροχών κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να ερμηνεύονται αυστηρά. Αυτό σημαίνει ότι μπορούν να εφαρμόζονται μόνο σε παροχές οι οποίες πληρούν τους προσδιορισθέντες όρους. Συνεπώς, το κεφάλαιο 9 του τίτλου ΙΙΙ του παρόντος κανονισμού μπορεί να εφαρμόζεται μόνο για παροχές, οι οποίες είναι ταυτόχρονα ειδικές, μη ανταποδοτικού τύπου και οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα Χ του παρόντος κανονισμού.»
- 4 Το άρθρο 3 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υλικό πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα εξής:
- «1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις νομοθεσίες που αφορούν τους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης που έχουν σχέση με:
- α) παροχές ασθένειας·
- [...]
2. Εκτός αν ορίζεται άλλως στο παράρτημα ΧΙ, ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε γενικά και ειδικά συστήματα κοινωνικής ασφάλειας, ανταποδοτικού ή μη ανταποδοτικού τύπου, καθώς και σε συστήματα που αφορούν στις υποχρεώσεις του εργοδότη ή του πλοιοκτήτη.
3. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται επίσης στις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα, οι οποίες καλύπτονται από το άρθρο 70.

[...]

5. Ο παρών κανονισμός δεν ισχύει:

α) για την κοινωνική πρόνοια και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη·

[...]».

5 Το άρθρο 7 του κανονισμού 883/2004, το οποίο φέρει τον τίτλο «Άρση των ρητρών κατοικίας», ορίζει τα εξής:

«Εκτός εάν προβλέπει άλλως ο παρών κανονισμός, οι παροχές σε χρήμα οι οποίες οφείλονται δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσότερων κρατών μελών ή δυνάμει του παρόντος κανονισμού δεν υπόκεινται σε μείωση, τροποποίηση, αναστολή, κατάργηση ή κατάσχεση λόγω του γεγονότος ότι ο δικαιούχος ή τα μέλη της οικογένειάς του κατοικούν σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο στο οποίο ευρίσκεται ο φορέας που είναι υπεύθυνος για την καταβολή παροχών.»

6 Το άρθρο 21 του κανονισμού αυτού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Παροχές σε χρήμα», ορίζει τα εξής:

«1. Ο ασφαλισμένος και τα μέλη της οικογένειάς του που κατοικούν ή διαμένουν στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο κράτος μέλος, δικαιούνται παροχές σε χρήμα από τον αρμόδιο φορέα σύμφωνα με τη νομοθεσία που αυτός εφαρμόζει. Με συμφωνία μεταξύ του αρμόδιου φορέα και του φορέα του τόπου κατοικίας ή διαμονής, οι παροχές αυτές μπορούν, ωστόσο, να καταβάλλονται από τον φορέα του τόπου κατοικίας ή διαμονής σε βάρος του αρμόδιου φορέα σύμφωνα με τη νομοθεσία του αρμόδιου κράτους μέλους.

[...]»

7 Το άρθρο 70 του κανονισμού 883/2004 ορίζει τα εξής:

«[...]

2. Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, ως “ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα”, νοούνται εκείνες οι οποίες:

α) προορίζονται να παρέχουν είτε:

- i) συμπληρωματική, αναπληρωματική ή επικουρική κάλυψη έναντι των κινδύνων οι οποίοι αντιστοιχούν στους αναφερόμενους στην παράγραφο 1 κλάδους κοινωνικής ασφάλειας και να εξασφαλίζουν στους ενδιαφερομένους ένα ελάχιστο εισόδημα διαβίωσης, σε σχέση με το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, ή
- ii) μόνο ειδική προστασία στα άτομα με αναπηρίες, οι οποίες συνδέονται στενά με το κοινωνικό περιβάλλον του συγκεκριμένου προσώπου στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος

και

β) στις περιπτώσεις που η χρηματοδότηση προέρχεται αποκλειστικά από την υποχρεωτική φορολογία που προορίζεται να καλύψει τις γενικές δημόσιες δαπάνες και οι όροι για τη χορήγηση και τον υπολογισμό των παροχών δεν εξαρτώνται από τυχόν εισφορές εκ μέρους του δικαιούχου· ωστόσο, οι παροχές που χορηγούνται για να καλύψουν συμπληρωματικά ανταποδοτικού τύπου παροχή, δεν θεωρούνται ως ανταποδοτικού τύπου παροχές για αυτό και μόνο το λόγο

και

γ) περιλαμβάνονται στο παράρτημα Χ.

3. Το άρθρο 7 και τα άλλα κεφάλαια του παρόντος τίτλου δεν εφαρμόζονται στις παροχές της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου.»

Το σλοβακικό δίκαιο

8 Το άρθρο 1 του νόμου 447/2008, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο», ορίζει τα εξής:

«1) Ο παρών νόμος ρυθμίζει τις έννομες σχέσεις που αφορούν τη χορήγηση επιδομάτων για την αντιστάθμιση των κοινωνικών συνεπειών της βαριάς αναπηρίας [...] και στο πλαίσιο των οποίων εκτιμάται η ανάγκη ειδικής υποστηρίξεως σύμφωνα με τις οικείες ειδικές διατάξεις.

2) Σκοπός της ρυθμίσεως των εννόμων σχέσεων της παραγράφου 1 είναι η συμβολή στην κοινωνική ένταξη των ατόμων με βαριά αναπηρία μέσω της ενεργού συμμετοχής τους στην κοινωνία και με σεβασμό της αξιοπρέπειάς τους, υπό τις προϋποθέσεις και στους τομείς που ορίζει ο παρών νόμος.»

9 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του νόμου αυτού:

«Μέρη των εννόμων σχέσεων που ρυθμίζονται από τον παρόντα νόμο είναι

a) τα φυσικά πρόσωπα που είναι

1. πολίτες της Σλοβακικής Δημοκρατίας με μόνιμη ή προσωρινή διαμονή στο σλοβακικό έδαφος, σύμφωνα με τη ειδική νομοθεσία, ή
 2. αλλοδαποί, υπήκοοι κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κράτους μέρους στη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο ή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας (στο εξής: Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος), οι οποίοι έχουν δηλωμένη μόνιμη διαμονή στο σλοβακικό έδαφος, σύμφωνα με την ειδική νομοθεσία, και εργάζονται ή φοιτούν σε αναγνωρισμένο από το κράτος εκπαιδευτικό ίδρυμα στο σλοβακικό έδαφος, ή
 3. αλλοδαποί, υπήκοοι κράτους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου οι οποίοι έχουν δηλωμένη μόνιμη διαμονή για αόριστο χρόνο στο σλοβακικό έδαφος, σύμφωνα με την ειδική νομοθεσία, ή
 4. μέλη της οικογένειας αλλοδαπού του σημείου 2 στα οποία επιτρέπεται να έχουν τη μόνιμη διαμονή τους στο σλοβακικό έδαφος, ή
 5. αλλοδαποί, μέλη της οικογένειας Σλοβάκου πολίτη με μόνιμη διαμονή στο σλοβακικό έδαφος, στους οποίους επιτρέπεται να έχουν τη μόνιμη διαμονή τους στο σλοβακικό έδαφος σύμφωνα με την ειδική νομοθεσία, ή
 6. αλλοδαποί που δεν είναι υπήκοοι κράτους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου υπέρ των οποίων κατοχυρώνεται δικαίωμα λήψεως παροχής σε διεθνή σύμβαση της οποίας συμβαλλόμενο μέρος είναι η Σλοβακική Δημοκρατία και η οποία έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή της Σλοβακικής Νομοθεσίας, ή
 7. αλλοδαποί που έχουν δικαίωμα ασύλου σύμφωνα με την ειδική νομοθεσία,
- [...].».

- 10 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου ορίζει ότι «[η] πραγματογνωμοσύνη για την αντιστάθμιση [των κοινωνικών συνεπειών βαριάς αναπηρίας, στο εξής: αντιστάθμιση] και τη χορήγηση πιστοποιητικού αναπηρίας [...] έχει ιατρικό και κοινωνικό σκέλος».
- 11 Κατά το άρθρο 11, παράγραφος 11, του νόμου 447/2008, «[κ]ατόπιν της ιατρικής πραγματογνωμοσύνης εκδίδεται ιατρική γνωμάτευση, στην οποία εμφανίζονται ο βαθμός αναπηρίας, η διαπίστωση περί βαριάς ή μη αναπηρίας του ενδιαφερομένου, συμπεράσματα σχετικά με τις διάφορες ανάγκες των ατόμων με βαριά αναπηρία περί των οποίων προβλέπει το άρθρο 14 και η ημερομηνία επανεξετάσεως της καταστάσεως της υγείας, εκτός αν άλλως ορίζεται στον παρόντα νόμο. [...]».
- 12 Το άρθρο 13 του ως άνω νόμου διέπει την κοινωνική πραγματογνωμοσύνη η οποία περιλαμβάνει αξιολόγηση των ικανοτήτων του ατόμου με βαριά αναπηρία, του οικογενειακού και γενικότερου κοινωνικού περιβάλλοντός του, περιλαμβανομένης της αξιολογήσεως των συστημάτων μεταφορών και των συνθηκών στεγάσεως, ιδίως δε της δυνατότητας προσβάσεως σε δημόσια κτίρια.
- 13 Το άρθρο 14 του εν λόγω νόμου απαριθμεί τις ανάγκες των ατόμων με βαριά αναπηρία για τις οποίες χορηγείται αντιστάθμιση. Στο άρθρο αυτό ορίζονται οι προϋποθέσεις για να κριθεί αν ορισμένο άτομο με βαριά αναπηρία έχει ανάγκη τη βοήθεια φυσικού προσώπου, και διευκρινίζονται, μεταξύ άλλων, οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες άτομο με βαριά αναπηρία θεωρείται ότι έχει ανάγκη προσωπικής φροντίδας, συμπαράστασεως, εξοπλισμού, προσαρμογών του εξοπλισμού, μηχανισμού ανυψώσεως, προσαρμογής ατομικού μηχανοκίνητου οχήματος, προσαρμογών της κατοικίας, της οικογενειακής στέγης ή του χώρου σταθμεύσεως, ιδιωτικής μεταφοράς με προσωπικό μηχανοκίνητο όχημα, καλύψεως των πρόσθετων δαπανών λόγω ειδικής διατροφής ή συγκεκριμένων μέτρων υγιεινής ή λόγω της φθοράς του ιματισμού, των λευκών ειδών, των υποδημάτων και της επιπλώσεως ή για τις υπηρεσίες συνοδού.
- 14 Κατά το άρθρο 15 του νόμου 447/2008, που έχει τον τίτλο «Συνολική πραγματογνωμοσύνη»:
- «1) Βάσει της ιατρικής γνωματεύσεως του άρθρου 11, παράγραφος 11, και των αποτελεσμάτων της κοινωνικής πραγματογνωμοσύνης του άρθρου 13, παράγραφος 9, η αρμόδια αρχή καταρτίζει προς τον σκοπό της αντισταθμίσεως συνολική πραγματογνωμοσύνη η οποία περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:
- a) τον βαθμό λειτουργικού περιορισμού,
 - b) τη διαπίστωση ότι ο ενδιαφερόμενος είναι άτομο με βαριά αναπηρία,
 - c) τις κοινωνικές συνέπειες της βαριάς αναπηρίας ως προς όλους τους τομείς για τους οποίους χορηγείται αντιστάθμιση,
 - d) πρόταση για το επίδομα που πρέπει να χορηγηθεί για την αντιστάθμιση,
 - e) τη διαπίστωση, κατά περίπτωση, ότι το άτομο με βαριά αναπηρία έχει ανάγκη συνοδού,
 - f) τη διαπίστωση, κατά περίπτωση, ότι το άτομο με βαριά αναπηρία έχει ανάγκη μεταφοράς με προσωπικό μηχανοκίνητο όχημα ή ότι είναι πρακτικά ή παντελώς τυφλό και από τους δύο οφθαλμούς,
 - g) την ημερομηνία επανεξετάσεως της καταστάσεως της υγείας, εάν έχει οριστεί από τον πραγματογνώμονα ιατρό,
 - h) την αιτιολογία της συνολικής πραγματογνωμοσύνης.

2) Εάν το άτομο με βαριά αναπηρία έχει ανάγκη τη βοήθεια τρίτου προσώπου υπό τη μορφή προσωπικής φροντίδας, η συνολική πραγματογνωμοσύνη προσδιορίζει την αναγκαία προσωπική φροντίδα για το άτομο με βαριά αναπηρία σε αριθμό ωρών ανά έτος για καθεμία από τις δραστηριότητες που απαριθμούνται στο παράρτημα 4.

[...]»

- 15 Το άρθρο 18 του νόμου αυτού προβλέπει διατάξεις σχετικά με τον έλεγχο και την εξακρίβωση των εισοδημάτων και της περιουσίας των ατόμων με βαριά αναπηρία που λαμβάνονται υπόψη όσον αφορά τη χορήγηση επιδομάτων για την αντιστάθμιση.

- 16 Το άρθρο 20 του εν λόγω νόμου, που διέπει την προσωπική φροντίδα, ορίζει τα εξής:

«1) Ως προσωπική φροντίδα νοείται η βοήθεια που παρέχεται σε άτομο με βαριά αναπηρία για τη διενέργεια των δραστηριοτήτων που απαριθμούνται στο παράρτημα 4. Η φροντίδα παρέχεται από προσωπικό βοηθό.

2) Η προσωπική φροντίδα έχει σκοπό τη δραστηριοποίηση των ατόμων με βαριά αναπηρία, τη συμβολή στην κοινωνική τους ένταξη και την αυτονομία τους, την παροχή σε αυτά της δυνατότητας να λαμβάνουν αποφάσεις και να επηρεάζουν τη δυναμική της οικογένειας και τη συνδρομή στην εκ μέρους τους άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας, παρακολούθηση κατάρτισης ή ανάληψη ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων.»

- 17 Κατά το άρθρο 21 του νόμου 447/2008, που αφορά την εκτίμηση της αναγκαίας προσωπικής φροντίδας:

«1) Η αναγκαία προσωπική φροντίδα εκτιμάται βάσει των δραστηριοτήτων που απαριθμούνται στο παράρτημα 4 τις οποίες το άτομο με βαριά αναπηρία δεν είναι ικανό να πραγματοποιήσει μόνο του και του αριθμού των ωρών που απαιτούνται για αυτές.

[...]

3) Στον αριθμό των ωρών προσωπικής φροντίδας δεν περιλαμβάνονται οι ώρες προσωπικής φροντίδας κατά τη διάρκεια των οποίων το άτομο με βαριά αναπηρία τυγχάνει ημερήσιας ή εβδομαδιαίας περιθάλψεως σε μονάδα κοινωνικής φροντίδας. Στο άτομο με βαριά αναπηρία που τυγχάνει ετήσιας περιθάλψεως σε μονάδα κοινωνικής φροντίδας μπορεί να προταθεί προσωπική φροντίδα υπό τη μορφή συνοδείας προς εκπαιδευτικό ίδρυμα, εάν το ίδρυμα αυτό δεν λειτουργεί στους χώρους των κοινωνικών υπηρεσιών ή στους χώρους των υπηρεσιών νομικής και κοινωνικής προστασίας της παιδικής ηλικίας και κοινωνικής επιτροπείας.

[...]»

- 18 Το άρθρο 22 του νόμου αυτού ρυθμίζει το επίδομα προσωπικής φροντίδας ως εξής:

«1) Το άτομο με βαριά αναπηρία για το οποίο, κατόπιν συνολικής πραγματογνωμοσύνης που διενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 1, κρίνεται αναγκαία προσωπική φροντίδα, μπορεί να λάβει σχετικό επίδομα, εφόσον η προσωπική φροντίδα παρέχεται για τις δραστηριότητες που απαριθμούνται στο παράρτημα 4.

[...]

7) Το επίδομα προσωπικής φροντίδας καταβάλλεται σε ευρώ και αντιστοιχεί στην παρεχόμενη προσωπική φροντίδα για ένα έτος. Από το ποσό του επιδόματος αυτού αφαιρείται η προσαύξηση της συντάξεως λόγω ανικανότητας που αντιστοιχεί στο ημερολογιακό έτος.

[...]

9) Εάν τα εισοδήματα του ατόμου με βαριά αναπηρία υπερβαίνουν το τετραπλάσιο του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...], το ποσό που αντιστοιχεί στο τετραπλάσιο του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...] αφαιρείται από τα εισοδήματα του ατόμου με βαριά αναπηρία. Εάν η διαφορά είναι μικρότερη από το ποσό που αντιστοιχεί στην προσωπική φροντίδα σε ευρώ, το ποσό του επιδόματος προσωπικής φροντίδας είναι ίσο με αυτήν. Εάν η διαφορά μεταξύ των εισοδημάτων του ατόμου με βαριά αναπηρία και του τετραπλάσιου του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...] υπερβαίνει το ποσό που αντιστοιχεί στην προσωπική φροντίδα σε ευρώ, δεν χορηγείται επίδομα προσωπικής φροντίδας· οι παράγραφοι 7 και 8 εφαρμόζονται αναλόγως.

10) Για τον υπολογισμό του ποσού του επιδόματος, κάθε ώρα προσωπικής φροντίδας αντιστοιχεί σε ποσό ίσο με ποσοστό 1,39 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...].

11) Το επίδομα προσωπικής φροντίδας καταβάλλεται ανά μήνα μετά από την υποβολή καταστάσεως των ωρών προσωπικής φροντίδας του προηγούμενου μήνα.

12) Το επίδομα προσωπικής φροντίδας καταβάλλεται στο άτομο με βαριά αναπηρία ή, κατόπιν εγγράφου συναινέσεως του προσώπου αυτού, σε φορέα προσωπικής φροντίδας, εφόσον το άτομο με βαριά αναπηρία έχει συνάψει με τον φορέα αυτόν σύμβαση παροχής βοήθειας για την εκτέλεση διοικητικών πράξεων η οποία προβλέπει μεταξύ άλλων την καταβολή αμοιβής σε προσωπικό βοηθό.

[...]»

19 Οι παράγραφοι 9 και 10 του άρθρου 23 του εν λόγω νόμου ορίζουν ότι το άτομο με βαριά αναπηρία υποχρεούται να υποβάλλει ανά μήνα στην αρμόδια αρχή κατάσταση των ωρών προσωπικής φροντίδας που παρασχέθηκαν για την τιμολόγησή τους, καθώς και βεβαίωση της καταβαλλόμενης, ανά μήνα, αμοιβής σε προσωπικό βοηθό.

20 Το άρθρο 38 του νόμου 447/2008, που αφορά το επίδομα για την κάλυψη πρόσθετων δαπανών, ορίζει τα εξής:

«1) Το άτομο με βαριά αναπηρία για το οποίο, κατόπιν συνολικής πραγματογνωμοσύνης που διενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 1, κρίνεται αναγκαία η κάλυψη των πρόσθετων δαπανών, μπορεί να λάβει, εκτός αν άλλως ορίζεται στον παρόντα νόμο, επίδομα πρόσθετων δαπανών

a) λόγω ειδικής διατροφής·

b) λόγω

1. συγκεκριμένων μέτρων υγιεινής ή λόγω της φθοράς του ιματισμού, των λευκών ειδών, των υποδημάτων και της επιπλώσεως,
2. της συντήρησης προσωπικού μηχανοκίνητου οχήματος,
3. της συντήρησης ειδικά εκπαιδευμένου σκύλου.

2) Η ανάγκη καλύψεως των δαπανών εκτιμάται χωριστά για κάθε έναν από τους λόγους δαπάνης που απαριθμούνται στην παράγραφο 1.

[...]

4) Το ποσό του μηνιαίου επιδόματος για την κάλυψη πρόσθετων δαπανών λόγω ειδικής διατροφής ισούται με

- a) 18,56 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...] για τις παθήσεις και τις διαταραχές που απαριθμούνται στο παράρτημα 5, πρώτη ομάδα·
- b) 9,28 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...] για τις παθήσεις και τις διαταραχές που απαριθμούνται στο παράρτημα 5, δεύτερη ομάδα·
- c) 5,57 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...] για τις παθήσεις και τις διαταραχές που απαριθμούνται στο παράρτημα 5, τρίτη ομάδα.

[...]

10) Το ποσό του μηνιαίου επιδόματος για την κάλυψη των πρόσθετων δαπανών λόγω συντηρήσεως προσωπικού μηχανοκίνητου οχήματος ισούται με ποσοστό 16,70 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...].

[...]

14) Το ποσό του μηνιαίου επιδόματος για την κάλυψη των πρόσθετων δαπανών λόγω συντηρήσεως ειδικά εκπαιδευμένου σκύλου ισούται με 22,27 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...].

[...]

17) Το επίδομα για την κάλυψη πρόσθετων δαπανών δεν χορηγείται εάν τα εισοδήματα του ατόμου με βαριά αναπηρία υπερβαίνουν το τριπλάσιο του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...].

[...]»

- 21 Το άρθρο 39 του ως άνω νόμου, το οποίο αφορά τη συμπαράσταση, ορίζει τα εξής:

«1) Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου ως “συμπαράσταση” νοείται η βοήθεια που παρέχεται σε άτομο με βαριά αναπηρία το οποίο έχει ανάγκη συμπαράστασης δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 4, εκτός αν άλλως ορίζεται στον παρόντα νόμο.

2) Σκοπός της συμπαράστασης είναι η παροχή καθημερινής βοήθειας στο άτομο με βαριά αναπηρία για τις στοιχειώδεις ανάγκες της καθημερινότητας, τις οικιακές εργασίες και τις κοινωνικές δραστηριότητες με σκοπό την παραμονή του συγκεκριμένου ατόμου στο σύνηθες οικιακό του περιβάλλον.»

- 22 Κατά το άρθρο 40 του εν λόγω νόμου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Επίδομα συμπαράστασης»:

«1) Το φυσικό πρόσωπο των παραγράφων 3 και 4 που παρέχει συμπαράσταση σε άτομο με βαριά αναπηρία ηλικίας άνω των 6 ετών για το οποίο, κατόπιν συνολικής πραγματογνωμοσύνης που διενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 1, έχει κριθεί αναγκαία η συμπαράσταση, μπορεί να λάβει σχετικό επίδομα.

[...]

7) Το ποσό του μηνιαίου επιδόματος συμπαράστασης ανέρχεται σε ποσοστό 111,32 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...] για συμπαράσταση που παρέχεται σε ένα άτομο με βαριά αναπηρία και σε ποσοστό 148,42 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβίωσης για ενήλικα [...] για συμπαράσταση που παρέχεται σε τουλάχιστον δύο άτομα με βαριά αναπηρία, εκτός αν άλλως ορίζεται στον παρόντα νόμο.

8) Το ποσό του μηνιαίου επιδόματος συμπαραστάσεως ανέρχεται σε ποσοστό 98,33 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβιώσεως για ενήλικα [...] εάν το άτομο με βαριά αναπηρία που έχει ανάγκη από συμπαράσταση τυγχάνει ημερήσιας περιθάλψεως σε μονάδα κοινωνικής φροντίδας ή εάν το άτομο αυτό φοιτά σε εκπαιδευτικό ίδρυμα για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 20 ωρών εβδομαδιαίως. Το ποσό του μηνιαίου επιδόματος συμπαραστάσεως ανέρχεται σε ποσοστό 139,15 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβιώσεως για ενήλικα [...] εάν το φυσικό πρόσωπο παρέχει συμπαράσταση σε τουλάχιστον δύο άτομα με βαριά αναπηρία που έχουν ανάγκη από συμπαράσταση και τα οποία τυγχάνουν ημερήσιας περιθάλψεως σε μονάδα κοινωνικής φροντίδας ή φοιτούν σε εκπαιδευτικό ίδρυμα για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 20 ωρών εβδομαδιαίως.

9) Το ποσό του μηνιαίου επιδόματος συμπαραστάσεως ανέρχεται σε ποσοστό 144,7 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβιώσεως για ενήλικα [...] εάν το φυσικό πρόσωπο παρέχει συμπαράσταση σε άτομο με βαριά αναπηρία που έχει ανάγκη από συμπαράσταση και το οποίο τυγχάνει ημερήσιας περιθάλψεως σε μονάδα κοινωνικής φροντίδας ή φοιτά σε εκπαιδευτικό ίδρυμα για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 20 ωρών εβδομαδιαίως και παράλληλα παρέχει συμπαράσταση σε άλλο άτομο με βαριά αναπηρία που έχει ανάγκη από συμπαράσταση το οποίο δεν τυγχάνει ημερήσιας περιθάλψεως σε μονάδα κοινωνικής φροντίδας, ή τυγχάνει τέτοιας περιθάλψεως το πολύ για 20 ώρες εβδομαδιαίως, ή το οποίο δεν φοιτά σε εκπαιδευτικό ίδρυμα ή η διάρκεια της εβδομαδιαίας φοιτήσεώς του δεν υπερβαίνει τις 20 ώρες.

10) Εάν το φυσικό πρόσωπο των παραγράφων 3 και 4 που παρέχει τη συμπαράσταση λαμβάνει σύνταξη γήρατος, πρόωγη σύνταξη γήρατος, σύνταξη αναπηρίας λόγω ανικανότητας ασκήσεως βιοποριστικής απασχολήσεως ποσοστού άνω του 70 %, σύνταξη αποστράτου ενόπλων δυνάμεων ή αστυνομίας ή αναπηρική σύνταξη αποστράτου ενόπλων δυνάμεων ή αστυνομίας, το ποσό του μηνιαίου επιδόματος συμπαραστάσεως ανέρχεται σε ποσοστό 46,38 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβιώσεως για ενήλικα [...] για συμπαράσταση που παρέχεται σε ένα άτομο με βαριά αναπηρία και σε ποσοστό 61,22 % του ελάχιστου εισοδήματος διαβιώσεως για ενήλικα [...] για συμπαράσταση που παρέχεται σε δύο ή περισσότερα άτομα με βαριά αναπηρία, εκτός αν άλλως ορίζεται στον παρόντα νόμο. Η μείωση του επιδόματος που προβλέπεται στην παράγραφο 12 δεν εφαρμόζεται.

[...]

12) Εάν τα εισοδήματα του ατόμου με βαριά αναπηρία υπερβαίνουν ποσό που αντιστοιχεί στο ελάχιστο εισόδημα διαβιώσεως για ενήλικα πολλαπλασιαζόμενο επί 1,4 [...] αφαιρείται από το ποσό του επιδόματος συμπαραστάσεως που ορίζεται στις παραγράφους 7 έως 9 το ποσό που υπερβαίνει το εν λόγω εισόδημα· εάν το άτομο με αναπηρία είναι συντηρούμενο τέκνο και τα εισοδήματά του υπερβαίνουν το τριπλάσιο του ελάχιστου εισοδήματος διαβιώσεως για ενήλικα [...] από το επίδομα συμπαραστάσεως αφαιρείται η διαφορά των δύο αυτών ποσών.

[...]

15) Είναι επίσης δυνατή η καταβολή του επιδόματος συμπαραστάσεως στα φυσικά πρόσωπα που παρέχουν συμπαράσταση σε άτομο με βαριά αναπηρία και ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα, εφόσον τα μηνιαία εισοδήματα από την επαγγελματική δραστηριότητά τους δεν υπερβαίνουν το διπλάσιο του ελάχιστου εισοδήματος διαβιώσεως για ενήλικα [...]· η άσκηση της εν λόγω επαγγελματικής δραστηριότητας δεν μπορεί όμως να είναι ασυμβίβαστη με τον σκοπό και την έκταση της συμπαραστάσεως που παρέχεται στο άτομο με βαριά αναπηρία.

[...]

18) Το ποσό του επιδόματος συμπαραστάσεως μειώνεται αναλόγως για τις ημέρες νοσηλείας του ατόμου με βαριά αναπηρία σε νοσηλευτικό ίδρυμα εφόσον η διάρκειά της υπερβαίνει τις 30 ημέρες. Το ποσό του επιδόματος συμπαραστάσεως μειώνεται για τις ημέρες παραμονής του ατόμου με βαριά αναπηρία σε εκπαιδευτικό ίδρυμα τύπου “σχολείο στη φύση”, στους χώρους φορέα κοινωνικής

επανεντάξεως ή σε χώρο αναψυχής. Δεν γίνεται μείωση του ποσού του επιδόματος συμπαραστάσεως κατ' εφαρμογήν της δεύτερης περιόδου της παρούσας παραγράφου εάν το φυσικό πρόσωπο συνέχισε να παρέχει συμπαράσταση στο άτομο με βαριά αναπηρία κατά τη διάρκεια της παραμονής του σε εκπαιδευτικό ίδρυμα τύπου "σχολείο στη φύση", στους χώρους φορέα κοινωνικής επανεντάξεως ή σε χώρο αναψυχής. Τυχόν αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά του επιδόματος συμπαραστάσεως μπορούν να συνυπολογιστούν στα καταβλητέα ποσά των επόμενων ημερολογιακών μηνών.

[...]»

- 23 Το άρθρο 42 του νόμου 447/2008 ορίζει κοινές διατάξεις για τη χορήγηση των επιδομάτων για την αντιστάθμιση. Το άρθρο αυτό προβλέπει τα εξής:

«1) Τα επιδόματα δεν καταβάλλονται εκτός του εδάφους της Σλοβακικής Δημοκρατίας. Εάν άτομο με βαριά αναπηρία διαμείνει εκτός του σλοβακικού εδάφους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 60 συναπτών ημερών, τα επιδόματα για την αντιστάθμιση ανακαλούνται και η καταβολή τους αναστέλλεται από την πρώτη ημέρα του επόμενου ημερολογιακού μήνα μετά τη συμπλήρωση των 60 ημερών.

2) Το επίδομα προσωπικής φροντίδας και το επίδομα συμπαραστάσεως δεν χορηγούνται αν άλλο κράτος μέρος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου καταβάλλει για την προσωπική φροντίδα ή τη συμπαράσταση του ατόμου με αναπηρία επίδομα ή ενίσχυση με τον ίδιο σκοπό.

[...]»

- 24 Το άρθρο 43 του εν λόγω νόμου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γένεση του δικαιώματος σε επίδομα για την αντιστάθμιση και στην καταβολή του [...]», ορίζει τα εξής:

1) Το δικαίωμα σε επίδομα για την αντιστάθμιση και στην καταβολή του γεννάται από έγκυρη απόφαση της αρμόδιας αρχής περί αναγνώρισεως του δικαιώματος αυτού.

[...]»

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 25 Η Επιτροπή εκθέτει ότι έχει λάβει μεγάλο αριθμό καταγγελιών σχετικά με τη μη καταβολή διαφόρων επιδομάτων σε δικαιούχους σλοβακικών συντάξεων, οι οποίοι έχουν αναγνωριστεί ως άτομα που έχουν ανάγκη υποστηρίξεως και έχουν εγκατασταθεί στην Τσεχική Δημοκρατία προκειμένου να ζήσουν εκεί με τα ενήλικα τέκνα τους. Κατόπιν τούτου, με έγγραφο της 17ης Μαρτίου 2010, η Επιτροπή επέστησε την προσοχή των σλοβακικών αρχών στο ότι, κατά την άποψή της, τα επιδόματα συμπαραστάσεως και προσωπικής φροντίδας, καθώς και το επίδομα για την κάλυψη πρόσθετων δαπανών (στο εξής: επίμαχες παροχές) είχαν τα χαρακτηριστικά «παροχών ασθένειας» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004 και ότι, ως εκ τούτου, έπρεπε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 21 του ίδιου κανονισμού να καταβάλλονται στους δικαιούχους των εν λόγω παροχών και στα μέλη των οικογενειών τους που δεν κατοικούν στη Σλοβακία.

- 26 Η Σλοβακική Δημοκρατία, μολονότι αρχικώς δήλωσε ότι θα ελάμβανε τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς τον κανονισμό 883/2004, εντούτοις δεν μετέβαλε την πρακτική της και, απαντώντας σε νέο έγγραφο της Επιτροπής, υποστήριξε ότι οι επίμαχες παροχές δεν ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του ως άνω κανονισμού, επειδή δεν σχετίζονταν με καμία από τις κατηγορίες των κινδύνων που αναφέρονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού.

- 27 Η Επιτροπή, μη συμμεριζόμενη την ερμηνεία αυτή, απηύθυνε στη Σλοβακική Δημοκρατία έγγραφο οχλήσεως το οποίο αυτή παρέλαβε στις 26 Μαρτίου 2012, υποστηρίζοντας ότι οι επίμαχες παροχές έπρεπε να θεωρηθούν παροχές ασθένειας κατά την έννοια του κανονισμού 883/2004 και ότι σύμφωνα με το άρθρο 21 του εν λόγω κανονισμού δεν ήταν δυνατή η εξάρτηση της καταβολής τους από τον τόπο κατοικίας του δικαιούχου.
- 28 Η Σλοβακική Δημοκρατία απάντησε στο έγγραφο οχλήσεως με έγγραφο της 25ης Μαΐου 2012, υποστηρίζοντας ότι οι επίμαχες παροχές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004, επειδή καταβάλλονται μετά από εξατομικευμένη εξέταση της οικονομικής και κοινωνικής καταστάσεως του δικαιούχου.
- 29 Η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι η επιχειρηματολογία της Σλοβακικής Δημοκρατίας δεν ήταν πειστική, απηύθυνε στις 25 Οκτωβρίου 2012 στις σλοβακικές αρχές αιτιολογημένη γνώμη την οποία αυτές παρέλαβαν αυθημερόν. Η Επιτροπή ανέφερε στην εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη ότι η εθνική νομοθεσία καθόριζε τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τη λήψη των παροχών αυτών κατά τρόπο γενικό και αντικειμενικό χωρίς οι αρμόδιες αρχές να έχουν συναφή διακριτική ευχέρεια. Ως εκ τούτου, είναι εσφαλμένη κατά την Επιτροπή η άποψη ότι οι επίμαχες παροχές δεν αντιστοιχούν σε καμία από τις κατηγορίες των κινδύνων που αναφέρονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004. Επιπλέον, κατά την Επιτροπή, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι εν λόγω παροχές είναι «ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα» κατά την έννοια του άρθρου 70, παράγραφος 2, του κανονισμού 883/2004.
- 30 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή εκτίμησε ότι η Σλοβακική Δημοκρατία, αρνούμενη τη χορήγηση των επίμαχων παροχών σε δικαιούχους που κατοικούν εκτός του σλοβακικού εδάφους, αθέτησε τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει των άρθρων 48 ΣΛΕΕ και των άρθρων 7 και 21 του κανονισμού 883/2004 και κάλεσε το κράτος μέλος αυτό να λάβει όλα τα απαιτούμενα μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί με την αιτιολογημένη γνώμη εντός διμήνου από την παραλαβή της.
- 31 Απαντώντας στην ως άνω αιτιολογημένη γνώμη, η Σλοβακική Δημοκρατία δήλωσε με έγγραφο της 20ής Δεκεμβρίου 2012 ότι ενέμενε στην άποψή της ότι οι επίμαχες παροχές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004, επειδή δεν σχετίζονται με καμία από τις κατηγορίες των κινδύνων που αναφέρονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, καθόσον ο σκοπός τους είναι η κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία και όχι η βελτίωση της καταστάσεως της υγείας τους.
- 32 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επί του παραδεκτού

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 33 Η Σλοβακική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη, επειδή κατά το στάδιο της διαδικασίας προ της ασκήσεως της προσφυγής λόγω παραβάσεως η Επιτροπή δεν έλαβε θέση επί ουσιωδών στοιχείων που επικαλέστηκε προς άμυνά της η Σλοβακική Δημοκρατία, ενώ, αντιθέτως, εξέτασε άλλα ζητήματα για τα οποία δεν υπήρχε διαφωνία μεταξύ των διαδίκων.
- 34 Η Σλοβακική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι, αφενός, η Επιτροπή δεν απάντησε στα επιχειρήματα που προέβαλε προκειμένου να αποδείξει ότι οι επίμαχες παροχές ήταν μέτρα «κοινωνικής πρόνοιας» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 5, του κανονισμού 883/2004, τα οποία εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν τήρησε την προϋπόθεση της

νομότυπης διεξαγωγής του προ της ασκήσεως της προσφυγής σταδίου της διαδικασίας (διάταξη Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-266/94, EU:C:1995:235, σκέψη 25) και δεν προσδιόρισε με επαρκή σαφήνεια το αντικείμενο της διαφοράς. Αφετέρου, η Επιτροπή υποστήριξε ότι η Σλοβακική Δημοκρατία προέβαλε, κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, ότι οι επίμαχες παροχές ήταν «ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα» κατά την έννοια του άρθρου 70 του κανονισμού 883/2004, ενώ κάτι τέτοιο δεν συνέβη. Οι εσφαλμένοι αυτοί ισχυρισμοί της Επιτροπής καθιστούν συγκεχυμένο το δικόγραφο της προσφυγής.

- 35 Η Επιτροπή προβάλλει ότι ούτε διεύρυνε ούτε μετέβαλε το αντικείμενο της διαφοράς και ότι δεν έθιξε τα δικαιώματα άμυνας της Σλοβακικής Δημοκρατίας. Αφενός, επισήμανε τόσο με το έγγραφο οχλήσεως όσο και με την αιτιολογημένη γνώμη ότι, κατά την άποψή της, ο προσδιορισμός των εισοδημάτων των δικαιούχων των επίμαχων παροχών δεν αποτελούσε εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια εξέταση της καταστάσεώς τους υπό την έννοια της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου. Μολονότι το αντικείμενο της προσφυγής που ασκείται δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ οριοθετείται όντως κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή και, συνεπώς, η αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής και η προσφυγή πρέπει να στηρίζονται στις ίδιες ακριβώς αιτιάσεις, εντούτοις η επιταγή αυτή δεν μπορεί να βαίνει μέχρι σημείου που να απαιτείται οπωσδήποτε απόλυτη σύμπτωση των διαλαμβανόμενων στα έγγραφα αυτά, εφόσον το αντικείμενο της διαφοράς δεν διευρύνθηκε ή δεν μεταβλήθηκε (απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-433/03, EU:C:2005:462, σκέψη 28). Επιπλέον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι από τις αποφάσεις Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (C-362/01, EU:C:2002:739, σκέψεις 18 έως 20) και Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (C-519/03, EU:C:2005:234, σκέψη 21) προκύπτει ότι η μη συνεκτίμηση της απαντήσεως του κράτους μέλους στο έγγραφο οχλήσεως ή στην αιτιολογημένη γνώμη δεν επιφέρει το απαράδεκτο της προσφυγής.
- 36 Αφετέρου, για την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς, πρέπει κατά την Επιτροπή να διευκρινιστεί αν εφαρμόζεται εν προκειμένω το άρθρο 70 του κανονισμού 883/2004. Επομένως, η Επιτροπή μπορούσε να εξετάσει το ζήτημα αυτό χωρίς να κληθεί προς τούτο από τη Σλοβακική Δημοκρατία.
- 37 Η Σλοβακική Δημοκρατία προβάλλει επικουρικώς ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη όσον αφορά την αιτίαση περί παραβάσεως του άρθρου 48 ΣΛΕΕ, υποστηρίζοντας ότι δεν είχε γίνει μνεία της αιτιάσεως αυτής στο έγγραφο οχλήσεως και ότι αυτή προβλήθηκε το πρώτον στο στάδιο της αιτιολογημένης γνώμης.
- 38 Η Επιτροπή, μολονότι εκτιμά ότι η ένσταση περί του εν μέρει απαραδέκτου αφορά στην πραγματικότητα την ουσία της υποθέσεως, υποστηρίζει ότι η Σλοβακική Δημοκρατία, μη χορηγώντας τις επίμαχες παροχές στους δικαιούχους που δεν κατοικούν στο έδαφός της, παραβιάζει τόσο τον κανονισμό 883/2004 όσο και την αρχή της εξαγωγιμότητας των παροχών που κατοχυρώνει το άρθρο 48 ΣΛΕΕ.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 39 Όσον αφορά την ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής της Επιτροπής που προέβαλε η Σλοβακική Δημοκρατία, υπενθυμίζεται ότι σκοπός της διαδικασίας που προηγείται της ασκήσεως της προσφυγής είναι να παρασχεθεί στο οικείο κράτος μέλος η δυνατότητα να συμμορφωθεί προς τις απορρέουσες από το δίκαιο της Ένωσης υποχρεώσεις του ή να προβάλει λυσιτελώς τους αμυντικούς του ισχυρισμούς κατά των αιτιάσεων τις οποίες διατυπώνει η Επιτροπή. Το νομότυπο της διαδικασίας που προηγείται της ασκήσεως της προσφυγής συνιστά ουσιώδη εγγύηση όχι μόνο για την προστασία των δικαιωμάτων του οικείου κράτους μέλους αλλά και για να εξασφαλιστεί ότι η δίκη που ενδεχομένως θα κινηθεί θα έχει ως αντικείμενο μια σαφώς καθορισμένη διαφορά (βλ., ιδίως, αποφάσεις Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-1/00, EU:C:2001:687, σκέψη 53, Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-135/01, EU:C:2003:171, σκέψεις 19 και 20, καθώς και Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-79/09, EU:C:2010:171, σκέψη 21).

- 40 Έτσι, η διαδικασία που προηγείται της ασκήσεως της προσφυγής επιδιώκει τους ακόλουθους τρεις σκοπούς: να επιτραπεί στο κράτος μέλος να θέσει τέρμα στην τυχόν παράβαση, να καταστεί εφικτό να ασκήσει τα δικαιώματα άμυνάς του και να οριοθετηθεί σαφώς το αντικείμενο της διαφοράς ενόψει τυχόν προσφυγής στο Δικαστήριο (αποφάσεις Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, C-362/01, EU:C:2002:739, σκέψη 18, Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-135/01, EU:C:2003:171, σκέψη 21, και Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-79/09, EU:C:2010:171, σκέψη 22).
- 41 Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, εναπέκειτο, κατ' αρχήν, στην Επιτροπή να εκθέσει, με την αιτιολογημένη γνώμη της, τις εκτιμήσεις της επί των παρατηρήσεων του κράτους μέλους, όπως αυτές διατυπώθηκαν στην απάντησή του στο έγγραφο οχλήσεως (βλ. αποφάσεις Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, C-362/01, EU:C:2002:739, σκέψη 19, και Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-135/01, EU:C:2003:171, σκέψη 22).
- 42 Στην υπό κρίση υπόθεση, όμως, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή απάντησε ακροθιγώς μόνο στα επιχειρήματα που προέβαλε η Σλοβακική Δημοκρατία για να αποδείξει ότι οι επίμαχες παροχές αποτελούσαν μέτρα «κοινωνικής πρόνοιας» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 5, του κανονισμού 883/2004, ή ακόμη και ότι δεν απάντησε σε αυτά, δεν επηρεάζεται η οριοθέτηση του αντικειμένου της διαφοράς ούτε καθίσταται αδύνατη η εκ μέρους του κράτους μέλους αυτού άρση της προβαλλομένης παραβάσεως ούτε βλάπτονται τα δικαιώματα άμυνάς του.
- 43 Ειδικότερα, η Επιτροπή επισήμανε τόσο με το έγγραφο οχλήσεως όσο και με την αιτιολογημένη γνώμη ότι κατά την άποψή της οι επίμαχες παροχές ήταν παροχές κοινωνικής ασφάλισεως και ο προσδιορισμός των εισοδημάτων των δικαιούχων των επίμαχων παροχών δεν αποτελούσε εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια εξέταση υπό την έννοια της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου. Με το σκεπτικό αυτό, η Επιτροπή απέκλεισε τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 5, του κανονισμού 883/2004 που αφορά την κοινωνική πρόνοια.
- 44 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Σλοβακική Δημοκρατία, δεν προσβάλλει τα δικαιώματα άμυνάς της ούτε συνιστά ανεπαρκή οριοθέτηση του αντικειμένου της διαφοράς το γεγονός ότι η Επιτροπή εξέτασε στο δικόγραφο της προσφυγής το ζήτημα αν το άρθρο 70 του κανονισμού 883/2004 εφαρμόζεται στις επίμαχες παροχές για να καταδείξει ότι αυτές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου αυτού, χωρίς η Σλοβακική Δημοκρατία να εκφράσει την άποψή της επί του ζητήματος αυτού κατά το στάδιο που προηγήθηκε της ασκήσεως της προσφυγής και δοθέντος ότι, εν πάση περιπτώσει, οι διάδικοι συνομολογούν ενώπιον του Δικαστηρίου ότι το εν λόγω άρθρο δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω.
- 45 Αφενός, η Επιτροπή, υποστηρίζοντας σταθερά κατά τη διαδικασία που προηγήθηκε της ασκήσεως της προσφυγής ότι οι επίμαχες παροχές ήταν παροχές «κοινωνικής ασφάλισης», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 και, ως εκ τούτου, εξαγωγίμως, προσέδωσε με σαφήνεια σε αυτές τον κατά την άποψή της προσήκοντα νομικό χαρακτηρισμό και καθόρισε κατ' αυτόν τον τρόπο το αντικείμενο της διαφοράς. Καθόσον οι έννοιες της παροχής «κοινωνικής ασφάλισης» κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του ως άνω κανονισμού και της «ειδικής μη ανταποδοτικού τύπου παροχής σε χρήμα» κατά τα άρθρα 3, παράγραφος 2, και 70 του ίδιου κανονισμού αλληλοαποκλείονται (απόφαση Hosse, C-286/03, EU:C:2006:125, σκέψη 36), το επιχείρημα της Επιτροπής περί μη εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 70 στις επίμαχες παροχές, το οποίο προβλήθηκε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που προηγήθηκε της ασκήσεως της προσφυγής, εντάσσεται το πλαίσιο της διαφοράς όπως οριοθετήθηκε χωρίς να το διευρύνει.
- 46 Αφετέρου, καθόσον κανένας διαδικαστικός κανόνας δεν επιβάλλει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να διατυπώσει ήδη κατά το στάδιο που προηγείται της ασκήσεως της προσφυγής όλα τα επιχειρήματα στα οποία θα στηρίξει την άμυνά του σε περίπτωση ασκήσεως προσφυγής με βάση το άρθρο 258 ΣΛΕΕ (βλ. αποφάσεις Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-414/97, EU:C:1999:417, σκέψη 19, και Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-34/04, EU:C:2007:95, σκέψη 49), δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι εξέθεσε στο δικόγραφο της προσφυγής επιχειρήματα σχετικά με τη μη εφαρμογή του

άρθρου 70 του κανονισμού 883/2004 στις επίμαχες παροχές, ενώ η Σλοβακική Δημοκρατία δεν προέβαλε κατά το στάδιο που προηγείται της ασκήσεως της προσφυγής ότι εφαρμόζεται το εν λόγω άρθρο, διατηρώντας όμως το δικαίωμα να το πράξει κατά τη διάρκεια της δίκης.

- 47 Κατά συνέπεια, η ένσταση απαραδέκτου πρέπει να απορριφθεί.
- 48 Όσον αφορά την ένσταση περί του εν μέρει απαραδέκτου της προσφυγής με την οποία υποστηρίζεται ότι η παράβαση του άρθρου 48 ΣΛΕΕ προβλήθηκε το πρώτον στο στάδιο της αιτιολογημένης γνώμης, διαπιστώνεται ότι στο από 22 Μαρτίου 2013 έγγραφο οχλήσεως δεν γίνεται μνεία της παραβάσεως του άρθρου αυτού αλλά απλώς επισημαίνεται ότι το άρθρο 21 του κανονισμού 883/2004 αποτελεί διάταξη εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 48 ΣΛΕΕ.
- 49 Εξάλλου, μολονότι η Επιτροπή εκθέτει στο δικόγραφο της προσφυγής της ότι ο κανονισμός 883/2004 πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα του άρθρου 48 ΣΛΕΕ, εντούτοις δεν περιέλαβε σε αυτό ειδική επιχειρηματολογία προς στήριξη της αιτιάσεως περί παραβάσεως του άρθρου 48 ΣΛΕΕ, αλλά συνάγει την παράβαση αυτή από την παράβαση των διατάξεων του κανονισμού 883/2004.
- 50 Επομένως, η υπό κρίση προσφυγή είναι απαράδεκτη όσον αφορά το αίτημα περί διαπιστώσεως της παραβάσεως των υποχρεώσεων που υπέχει η Σλοβακική Δημοκρατία από το άρθρο 48 ΣΛΕΕ.

Επί της ουσίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 51 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι επίμαχες παροχές πρέπει να χαρακτηριστούν ως «παροχές ασθένειας» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004. Κατά συνέπεια, πρέπει να καταβάλλονται επίσης στους δικαιούχους που είτε δεν έχουν τη συνήθη κατοικία τους στη Σλοβακία είτε δεν την έχουν πλέον εκεί. Ο περιορισμός του δικαιώματος των προσώπων αυτών στη λήψη των επίμαχων παροχών δεν συνάδει προς τα άρθρα 7 και 21 του κανονισμού 883/2004.
- 52 Κατ' αρχάς, οι επίμαχες παροχές χορηγούνται, χωρίς να γίνεται καμία εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των προσωπικών αναγκών των αιτούντων, λόγω της συνδρομής καταστάσεως καθοριζόμενης από τον νόμο. Τα κριτήρια εκτιμήσεως της καταστάσεως της υγείας και της κοινωνικής και οικονομικής καταστάσεως των αιτούντων προκύπτουν από τον νόμο 447/2008 και είναι αντικειμενικά και δεσμευτικά για τις αρμόδιες αρχές. Οι αποφάσεις των αρχών αυτών μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο δικαστικού ελέγχου για να διασφαλιστεί ότι τηρούνται οι οριζόμενες από τον ως άνω νόμο προϋποθέσεις για τη χορήγηση των επίμαχων παροχών και γίνεται σεβαστός ο σκοπός τους. Η εφαρμογή εκ μέρους των σλοβακικών αρχών πρόσθετου κριτηρίου όταν αποφασίζουν για τη χορήγηση των επίμαχων παροχών, ήτοι της εξετάσεως του αν η αναπηρία μπορεί να αντισταθμιστεί με άλλο προσήκον μέσο δεν συνεπάγεται ότι οι αρχές αυτές έχουν ως προς το σημείο αυτό διακριτική ευχέρεια. Ειδικότερα, από τα άρθρα 43 έως 48 του νόμου 447/2008 προκύπτει ότι η συνδρομή του πρόσθετου αυτού κριτηρίου μπορεί επίσης να αποτελέσει αντικείμενο δικαστικού ελέγχου και η εφαρμογή του εντάσσεται στο πλαίσιο της εφαρμοστέας νομοθεσίας.
- 53 Κατά την Επιτροπή, ο νόμος 447/2008 ορίζει τα κριτήρια βάσει των οποίων ορισμένο πρόσωπο μπορεί να τύχει των επίμαχων παροχών και, ως εκ τούτου, περιορίζει την εξουσία εκτιμήσεως των αρχών που έχουν επιφορτιστεί με την εφαρμογή του. Επίσης, μολονότι οι αρχές αυτές έχουν ομολογουμένως ορισμένη διακριτική ευχέρεια κατά τη χορήγηση των εν λόγω παροχών, εντούτοις η ευχέρεια αυτή ασκείται εντός των ορίων που θέτει ο ως άνω νόμος. Το Najvyšší súd Slovenskej republiky (Ανώτατο Δικαστήριο της Σλοβακικής Δημοκρατίας), μολονότι επισημαίνει ότι οι επίμαχες παροχές είναι προαιρετικές, επιβεβαιώνει στη σχετική με αυτές απόφασή του που επικαλείται η Σλοβακική Δημοκρατία ότι οι ως άνω παροχές χορηγούνται μόνο στα πρόσωπα που πληρούν τις οριζόμενες από τον νόμο προϋποθέσεις.

- 54 Στη συνέχεια, η Επιτροπή εκθέτει ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι παροχές που χορηγούνται με βάση αντικειμενικά κριτήρια, λόγω της συνδρομής καταστάσεως καθοριζόμενης από τον νόμο, και αποσκοπούν στη βελτίωση της καταστάσεως της υγείας και της ζωής των μη αυτοεξυπηρετούμενων ατόμων έχουν κατ' ουσίαν ως αντικείμενο τη συμπλήρωση των παροχών του συστήματος ασφάλισης ασθένειας και πρέπει να εξομοιώνονται με «παροχές ασθένειας», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004 (βλ., ιδίως, αποφάσεις *Gaumain-Cerri* και *Barth*, C-502/01 και C-31/02, EU:C:2004:413, σκέψη 20· *Hosse*, C-286/03, EU:C:2006:125, σκέψη 38, καθώς και Επιτροπή κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-299/05, EU:C:2007:608, σκέψη 61).
- 55 Έτσι, πρώτον, από τα άρθρα 39, παράγραφος 2, και 40, παράγραφος 1, του νόμου 447/2008 προκύπτει ότι το επίδομα συμπαράστασεως παρέχει στα πρόσωπα που έχουν ανάγκη από συμπαράσταση τη δυνατότητα καλύψεως των πρόσθετων δαπανών στις οποίες υποβάλλονται λόγω της καταστάσεως της υγείας τους. Μολονότι το επίδομα αυτό έχει τα δικά του χαρακτηριστικά, πρέπει εντούτοις να γίνει δεκτό ότι αποτελεί «παροχή ασθένειας» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004.
- 56 Δεύτερον, κατά το άρθρο 20, παράγραφος 2, του νόμου 447/2008, η προσωπική φροντίδα έχει σκοπό τη δραστηριοποίηση των ατόμων με βαριά αναπηρία, τη συμβολή στην κοινωνική τους ένταξη και την αυτονομία τους, την παροχή σε αυτά της δυνατότητας να λαμβάνουν αποφάσεις και να επηρεάζουν τη δυναμική της οικογένειας και τη συνδρομή στην εκ μέρους τους άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας, παρακολούθηση καταρτίσεως ή ανάληψη ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων. Συνεπώς, σκοπός του επιδόματος προσωπικής φροντίδας είναι η συμπλήρωση των παροχών ασθένειας και η βελτίωση της καταστάσεως της υγείας και της ζωής των προσώπων που έχουν ανάγκη από τη φροντίδα αυτή. Το επίδομα προσωπικής φροντίδας αποτελεί οικονομική ενίσχυση και η καταβολή του κατόπιν υποβολής καταστάσεως των ωρών προσωπικής φροντίδας του προηγούμενου μήνα αποκλείει τον χαρακτηρισμό του ως παροχής σε είδος.
- 57 Τρίτον, το επίδομα για την κάλυψη πρόσθετων δαπανών πρέπει επίσης να θεωρηθεί «παροχή ασθένειας» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004, δεδομένου ότι σκοπός του είναι να παρέχει στα άτομα με βαριά αναπηρία τη δυνατότητα να ζουν πιο ολοκληρωμένα. Κατά το άρθρο 38, παράγραφος 1, του νόμου 447/2008, είναι δυνατή η χορήγηση του επιδόματος αυτού για την αντιστάθμιση των πρόσθετων δαπανών λόγω ειδικής διατροφής ή συγκεκριμένων μέτρων υγιεινής, λόγω της φθοράς του ιματισμού, των λευκών ειδών, των υποδημάτων και της επιπλώσεως ή λόγω της συντηρήσεως προσωπικού μηχανοκίνητου οχήματος ή ειδικά εκπαιδευμένου σκύλου. Το Δικαστήριο έχει όμως κρίνει ότι παρόμοιο επίδομα που χορηγείται στη Σουηδία έπρεπε να θεωρηθεί «παροχή ασθένειας» (Επιτροπή κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-299/05, EU:C:2007:608, σκέψη 62).
- 58 Οι επίμαχες παροχές σκοπό έχουν να καλύψουν τον κίνδυνο της αδυναμίας αυτοεξυπηρετήσεως και όχι να αντισταθμίσουν την υλική στέρηση των δικαιούχων, δεδομένου ότι δεν συμπληρώνουν τα εισοδήματα των προσώπων αυτών μέχρι του ποσού του ελάχιστου εισοδήματος διαβιώσεως, αλλά είναι δυνατή η χορήγησή τους ακόμη και στην περίπτωση που τα εισοδήματά τους αυτά ανέρχονται σε ποσό ίσο με 1,4 έως 4 φορές το εν λόγω ελάχιστο εισόδημα.
- 59 Τέλος, κατά την Επιτροπή οι επίμαχες παροχές δεν είναι παροχές κοινωνικής πρόνοιας, δεδομένου ότι καλύπτουν κινδύνους από τους απειριθμούμενους στον κανονισμό 883/2004. Δεν αποτελούν επίσης «ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα» κατά την έννοια του άρθρου 70, παράγραφος 2, του κανονισμού 883/2004.

- 60 Η Σλοβακική Δημοκρατία υποστηρίζει, πρώτον, ότι το επίδομα προσωπικής φροντίδας είναι παροχή σε είδος, επειδή δυνάμει του άρθρου 22, παράγραφος 11, του νόμου 447/2008 καταβάλλεται μηνιαίως αφού υποβληθεί κατάσταση των ωρών προσωπικής φροντίδας του προηγούμενου μήνα. Είναι δυνατή η χορήγηση παροχών σε είδος υπό χρηματική μορφή, εφόσον τα χρήματα καταβάλλονται από την αρμόδια αρχή μετά την υποβολή δικαιολογητικών για τις δαπάνες που έγιναν.
- 61 Δεύτερον, το επίδομα συμπαραστάσεως, το επίδομα για την κάλυψη πρόσθετων δαπανών, καθώς και —επικουρικώς— το επίδομα προσωπικής φροντίδας σκοπό έχουν να αντισταθμίσουν την υλική στέρηση κατηγορίας δικαιούχων και παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά παροχών κοινωνικής πρόνοιας, τις οποίες εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004 το άρθρο 3, παράγραφος 5, στοιχείο α', του εν λόγω κανονισμού.
- 62 Αφενός, οι παροχές αυτές συνδέονται στενά με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των δικαιούχων τους και δεν έχουν ως σκοπό να βελτιώσουν την κατάσταση της υγείας τους ή, γενικότερα, να αμβλύνουν την αδυναμία αυτοεξυπηρετήσεως ή να καλύψουν τις πρόσθετες δαπάνες στις οποίες υποβάλλονται λόγω της καταστάσεως της υγείας τους. Σκοπός των παροχών αυτών είναι η συμβολή στην κοινωνική ένταξη των ατόμων με βαριά αναπηρία που έχουν χαμηλά εισοδήματα και περιορισμένα περιουσιακά στοιχεία. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των δικαιούχων των παροχών αυτών είναι μεν λογική και ηθελημένη συνέπεια της καλύτερης κοινωνικής εντάξεώς τους αλλά δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι οι παροχές αυτές είναι παροχές ασθένειας που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004.
- 63 Αφετέρου, η ατομική κατάσταση των αιτούμενων τη χορήγηση των παροχών αξιολογείται πολλαπλώς και καταρτίζεται εν τέλει έκθεση συνολικής πραγματογνωμοσύνης. Βάσει της εκθέσεως αυτής, η αρμόδια αρχή εκδίδει απόφαση για τη χορήγηση ή μη της παροχής. Ακόμα και στην περίπτωση που ο αιτών πληροί το σύνολο των κριτηρίων για ορισμένη παροχή, η χορήγησή της παραμένει προαιρετική και δεν θεμελιώνεται δικαίωμα στη λήψη της, δεδομένου ότι η αρχή δύναται να αποφασίσει, λαμβάνοντας υπόψη τις κατ' ιδίαν περιστάσεις, να μην τη χορηγήσει. Ο νόμος 447/2008 δεν επιβάλλει στη διοικητική αρχή συγκεκριμένη λύση αλλά της παρέχει τη δυνατότητα να εκδώσει την προσφορότερη απόφαση, η οποία να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε περιπτώσεως κατά τρόπο που να συνάδει με το γενικό συμφέρον, προβαίνοντας σε εξατομικευμένη εξέταση των αναγκών του ατόμου με βαριά αναπηρία, τούτο δε χωρίς να θίγεται ο σκοπός και η οικονομία του ως άνω νόμου.
- 64 Η Σλοβακική Δημοκρατία επικαλείται συναφώς τη φράση «μπορεί να λάβει ή μπορεί να του προταθεί» που περιέχεται στα άρθρα 22, παράγραφος 1, 38, παράγραφος 1, και 40, παράγραφος 1, του νόμου 447/2008, στο άρθρο 52, στοιχείο ο, του νόμου 447/2008, το οποίο ορίζει ότι η Υπηρεσία απασχόλησης, κοινωνικών υποθέσεων και οικογένειας «ελέγχει τη σκοπιμότητα της αντισταθμίσεως», στη νομολογία των σλοβακικών δικαστηρίων κατά την οποία τα επιδόματα που προβλέπει ο νόμος 447/2008 είναι προαιρετικές παροχές, καθώς και στο άρθρο 43, παράγραφος 1, του νόμου 447/2008 το οποίο ορίζει ότι δικαίωμα σε επίδομα για την αντιστάθμιση και στην καταβολή του γεννάται από έγκυρη απόφαση της αρμόδιας αρχής περί αναγνώρισεως του δικαιώματος αυτού.
- 65 Επιπλέον, η Σλοβακική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι ο μη ανταποδοτικός χαρακτήρας και ο τρόπος χρηματοδοτήσεως των τριών επίμαχων παροχών, που συνδέονται με τον σκοπό τους και τις προϋποθέσεις για την καταβολή τους, επιβεβαιώνει ότι αυτές είναι παροχές κοινωνικής πρόνοιας.
- 66 Επικουρικώς, η Σλοβακική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι οι τρεις επίμαχες παροχές δεν έχουν τα χαρακτηριστικά των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως, κατ' αρχάς, επειδή δεν προβλέπεται αυτόματο δικαίωμα στη λήψη τους, στη συνέχεια, επειδή το δικαίωμα αυτό εξαρτάται από εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των προσωπικών αναγκών του αιτούντος σε σχέση με την καθορισμένη από τον νόμο κατάσταση και, τέλος, οι παροχές αυτές δεν ανάγονται σε καμία από τις κατηγορίες κινδύνων που απαριθμεί το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004.

67 Επί του τελευταίου αυτού σημείου, η Σλοβακική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι οι εν λόγω παροχές, καθόσον δεν έχουν ως σκοπό τη βελτίωση της καταστάσεως της υγείας των μη αυτοεξυπηρετούμενων προσώπων ή τη βραχυπρόθεσμη αντιστάθμιση της ελλείψεως εισοδημάτων κατά τη διάρκεια ασθένειας, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως παροχές ασθένειας υπό στενή έννοια (απόφαση *da Silva Martins*, C-388/09, EU:C:2011:439, σκέψη 47) ή ως συμπληρωματικές παροχές ασθένειας κατά την έννοια των αποφάσεων *Molenaar* (C-160/96, EU:C:1998:84) και *Jauch* (C-215/99, EU:C:2001:139).

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

68 Κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο προσφυγής λόγω παραβάσεως, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει την ύπαρξη της προσαπτομένης παραβάσεως. Η Επιτροπή οφείλει να προσκομίσει στο Δικαστήριο τα στοιχεία που είναι αναγκαία για τη διαπίστωση της παραβάσεως, χωρίς να έχει τη δυνατότητα να στηριχθεί σε οποιοδήποτε τεκμήριο (βλ., ιδίως, αποφάσεις Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-135/05, EU:C:2007:250, σκέψη 26, και Επιτροπή κατά Ελλάδας, C-305/06, EU:C:2008:486, σκέψη 41).

69 Για να εκτιμηθεί το βάσιμο της προσφυγής της Επιτροπής, πρέπει να διευκρινιστεί αν οι επίμαχες παροχές είναι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, «παροχές ασθένειας» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004.

70 Η διάκριση μεταξύ των παροχών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004 και των παροχών που εξαιρούνται από αυτό στηρίζεται κατ' ουσίαν στα συστατικά στοιχεία κάθε παροχής, ιδίως στον σκοπό και στις προϋποθέσεις χορηγήσεώς της, και όχι στο αν μια παροχή χαρακτηρίζεται από την εθνική νομοθεσία ως παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως (βλ., επ' αυτού, απόφαση *Molenaar*, C-160/96, EU:C:1998:84, σκέψη 19).

71 Κατά πάγια νομολογία, μια παροχή μπορεί να θεωρηθεί παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως εφόσον χορηγείται στους δικαιούχους, χωρίς να γίνεται καμία εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των ατομικών αναγκών, λόγω της συνδρομής καταστάσεως καθοριζόμενης από τον νόμο και εφόσον αφορά κάποιον από τους ρητώς απαριθμούμενους στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 κινδύνους (βλ., ιδίως, απόφαση *da Silva Martins*, C-388/09, EU:C:2011:439, σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

72 Ως εκ τούτου, πρέπει να εξεταστεί, πρώτον, αν οι επίμαχες παροχές χορηγούνται στους δικαιούχους, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, χωρίς να γίνεται καμία εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των ατομικών αναγκών τους, λόγω της συνδρομής καταστάσεως καθοριζόμενης από τον νόμο ή αν, όπως υποστηρίζει η Σλοβακική Δημοκρατία, οι παροχές αυτές χορηγούνται στους δικαιούχους μόνο κατόπιν εκτιμήσεως της ατομικής τους καταστάσεως, η οποία όμως ουδόλως συνεπάγεται δικαίωμα στην καταβολή της εκάστοτε παροχής ακόμη και στην περίπτωση που πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις για τη χορήγησή της.

73 Κατά πάγια νομολογία, η πρώτη από τις δύο προϋποθέσεις που αναφέρθηκαν στη σκέψη 71 της παρούσας αποφάσεως πληρούται εφόσον η παροχή χορηγείται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων η συνδρομή των οποίων παρέχει το δικαίωμα λήψεώς της χωρίς η αρμόδια αρχή να δύναται να λάβει υπόψη άλλες προσωπικές περιστάσεις (βλ., επ' αυτού, ιδίως, αποφάσεις *Hughes*, C-78/91, EU:C:1992:331, σκέψη 17· *Molenaar*, C-160/96, EU:C:1998:84, σκέψη 21· *Maaheimo*, C-333/00, EU:C:2002:641, σκέψη 23, και *De Cuypere*, C-406/04, EU:C:2006:491, σκέψη 23).

74 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι η χορήγηση των επίμαχων παροχών είναι δυνατή στην περίπτωση ατόμου με βαριά αναπηρία για το οποίο κρίνεται αναγκαία προσωπική φροντίδα, κάλυψη των πρόσθετων δαπανών ή συμπάρσταση, κατόπιν συνολικής πραγματογνωμοσύνης που καταρτίζεται επί τη βάσει ιατρικής και κοινωνικής πραγματογνωμοσύνης.

- 75 Προς τον σκοπό αυτόν, κατά το άρθρο 11, παράγραφος 11, του νόμου 447/2008, κατόπιν της ιατρικής πραγματογνωμοσύνης εκδίδεται ιατρική γνωμάτευση, στην οποία εμφανίζονται ο βαθμός αναπηρίας, η διαπίστωση περί βαριάς ή μη αναπηρίας του ενδιαφερομένου, συμπεράσματα σχετικά με τις διάφορες ανάγκες των ατόμων με βαριά αναπηρία περί των οποίων προβλέπει το άρθρο 14 του ως άνω νόμου και η ημερομηνία επανεξετάσεως της καταστάσεως της υγείας του ενδιαφερομένου.
- 76 Η δε κοινωνική πραγματογνωμοσύνη κατά το άρθρο 13 του εν λόγω νόμου περιλαμβάνει αξιολόγηση των ικανοτήτων του ατόμου με βαριά αναπηρία, του οικογενειακού και γενικότερου κοινωνικού περιβάλλοντός του, περιλαμβανομένης της αξιολογήσεως των συστημάτων μεταφορών και των συνθηκών στεγάσεως, ιδίως δε της δυνατότητας προσβάσεως σε δημόσια κτίρια.
- 77 Τέλος, η συνολική πραγματογνωμοσύνη περιλαμβάνει κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, του νόμου 447/2008 ιδίως τα εξής στοιχεία: τον βαθμό λειτουργικού περιορισμού, τη διαπίστωση ότι ο ενδιαφερόμενος είναι άτομο με βαριά αναπηρία, τις κοινωνικές συνέπειες της βαριάς αναπηρίας ως προς όλους τους τομείς για τους οποίους χορηγείται αντιστάθμιση, πρόταση για το επίδομα που πρέπει να χορηγηθεί για την αντιστάθμιση, τη διαπίστωση, κατά περίπτωση, ότι το άτομο με βαριά αναπηρία έχει ανάγκη συνοδού, τη διαπίστωση, κατά περίπτωση, ότι το άτομο με βαριά αναπηρία έχει ανάγκη ιδιωτικής μεταφοράς με προσωπικό μηχανοκίνητο όχημα ή ότι είναι πρακτικά ή παντελώς τυφλό και από τους δύο οφθαλμούς, καθώς και την ημερομηνία επανεξετάσεως της καταστάσεως της υγείας, εάν έχει οριστεί από τον πραγματογνώμονα ιατρό.
- 78 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο σκοπός της σλοβακικής νομοθεσίας είναι να χορηγείται στα άτομα με βαριά αναπηρία η παροχή που ανταποκρίνεται καλύτερα στις προσωπικές τους ανάγκες. Εντούτοις, τόσο η ιατρική και η κοινωνική πραγματογνωμοσύνη όσο και η συνολική πραγματογνωμοσύνη, στο πλαίσιο της οποίας διατυπώνεται η πρόταση για το είδος επιδόματος που πρέπει να χορηγηθεί για την αντιστάθμιση, διενεργούνται επί τη βάσει αντικειμενικών και καθορισμένων από τον νόμο κριτηρίων. Δεν αμφισβητείται επίσης ότι οι επίμαχες παροχές χορηγούνται μόνο στις περιπτώσεις που προβλέπει ο νόμος 447/2008 και ότι η χορήγησή τους παύει στην περίπτωση που δεν συντρέχουν πλέον στο πρόσωπο των δικαιούχων οι οικείες προϋποθέσεις.
- 79 Η Επιτροπή όμως δεν αποδεικνύει ότι τα εν λόγω κριτήρια παρέχουν δικαίωμα στις επίμαχες παροχές χωρίς η αρμόδια αρχή να έχει περιθώριο εκτιμήσεως για τη χορήγησή τους.
- 80 Ειδικότερα, οι φράσεις «μπορεί να λάβει» ή «μπορεί να τύχει» που περιέχονται στα άρθρα 22, παράγραφος 1, 38, παράγραφος 1, και 40, παράγραφος 1, του νόμου 447/2008 καθώς και το άρθρο 43, παράγραφος 1, του ίδιου νόμου, το οποίο ορίζει ότι το δικαίωμα σε αντισταθμιστικό επίδομα και στην καταβολή του γεννάται από έγκυρη απόφαση της αρμόδιας αρχής περί αναγνώρισεως του δικαιώματος αυτού, τείνουν υπέρ της απόψεως της Σλοβακικής Δημοκρατίας ότι η διοίκηση έχει περιθώριο εκτιμήσεως κατά τη χορήγηση των επίμαχων παροχών.
- 81 Όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις της Σλοβακικής Δημοκρατίας, την ερμηνεία αυτή φαίνεται να επιβεβαιώνει η νομολογία του Najvyšší súd Slovenskej republiky. Κατά πάγια νομολογία, το περιεχόμενο των εθνικών νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων πρέπει να εκτιμάται λαμβανομένης υπόψη της ερμηνείας τους από τα εθνικά δικαστήρια (βλ., ιδίως, απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-490/04, EU:C:2007:430, σκέψη 49 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 82 Η ύπαρξη τέτοιας εξουσίας εκτιμήσεως, η οποία πρέπει να ασκείται με εύλογο και όχι αυθαίρετο τρόπο, σημαίνει ότι οι επίμαχες παροχές δεν χορηγούνται στους δικαιούχους, χωρίς καμία εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των ατομικών τους αναγκών, λόγω της συνδρομής καταστάσεως καθοριζόμενης από τον νόμο.
- 83 Κατά συνέπεια, οι εν λόγω παροχές δεν αποτελούν παροχές κοινωνικής ασφάλισεως κατά την έννοια του κανονισμού 883/2004.

84 Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

85 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Σλοβακική Δημοκρατία υπέβαλε τέτοιο αίτημα, η Επιτροπή, η οποία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) Καταδικάζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)